

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ

Кафедра податків і фіскальної політики

КУРСОВА РОБОТА

на тему:

**«Контрабанда товарів: теоретико-правова характеристика та
способи протидії»**

Виконала студентка групи ФМО-41

Сорока Діана Михайлівна

Науковий керівник: викладач

Титор Володимир Йосипович

ТЕРНОПІЛЬ – 2017

ЗМІСТ

ВСТУП

1. Теоретичні засади контрабанди товарів, її види та способи протидії.
2. Аналіз методів протидії контрабанди товарів в Україні.
3. Зарубіжний досвід протидії контрабанді товарів та його застосування в Україні.

ВИСНОВОК

ДОДАТКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ВСТУП

Актуальність теми курсової роботи є у тому, що сьогодні контрабанда та порушення митних правил в Україні залишається одним з головних чинників які дестабілізують зовнішню політику, що за своїми масштабами, обсягами та наслідками негативно впливає на розвиток національної економіки та її стратегічних галузей.

Контрабанда є одним із найнебезпечніших злочинних явищ у сфері суспільного життя. Ця проблема, яка не обходить жодну з країн світу, і останнім часом, завдяки процесам світової інтеграції, стала проблемою без кордонів. Незаконне переміщення через митний кордон наркотичних засобів, зброї, боєприпасів, культурних та історичних цінностей традиційно перебуває в центрі уваги кримінальних угруповань як один із способів швидкого збагачення. Державними програмами протидії контрабанді, які запроваджено протягом останніх років Урядом України, передбачено створення системи запобігання цьому негативному явищу, зокрема, вжиття кардинальних заходів не тільки з підвищення ефективності боротьби з порушенням митних правил і контрабандою безпосередньо на кордоні, але й створення умов, що не дозволяють перевозити, зберігати й реалізовувати незаконно ввезені товари на внутрішньому ринку України. На жаль, цю проблему в нашій країні більш детально почали досліджувати тільки останнім часом. Серед авторів, які у своїх працях вивчали проблему боротьби з порушенням митних правил і контрабандою, варто назвати: О.Ф. Бантишев, В.Д. Басай, А.Д. Войцещук, Д.Д. Давітадзе, Л.В. Дорош, М.І. Костін, О.М. Омельчук, В.В. Онищенко, В.М. Пархоменко, Д.В. Приймаченко, В.М. Шевчук, О.М. Ясінська.

Метою даної роботи є вивчення теоретичних і практичних основ боротьби з контрабандою товарів, аналіз сучасного стану протиправних дій суб'єктів ЗЕД при здійсненні зовнішньоекономічних операцій, а також

виявлення проблемних аспектів та пропонування шляхів удосконалення протидії цим правопорушенням.

При написанні курсової роботи поставлено ряд таких завдань:

- з'ясування поняття контрабанди та причин її виникнення;
- вивчення основ організації діяльності контролюючих органів в сфері протидії контрабанді;
- розкриття сутності адміністративної і кримінальної відповідальності за скоєні правопорушення;
- визначення основних проблем і шляхів удосконалення боротьби з контрабандою товарів.

Об'єктом курсової роботи виступає сукупність відносин між фізичними особами, суб'єктами господарювання в сфері зовнішньоекономічної діяльності та державними органами з приводу контрабанди товарів.

Предметом даного дослідження є контрабанда товарів, відповідальність та напрямки протидії.

Методи дослідження. В процесі дослідження у роботі використовувалися методи теоретичного узагальнення, діалектичного і системного підходу; метод системного аналізу; методи причинно-наслідкового зв'язку і порівняння.

Теоретичну та інформаційну базу роботи складають: Конституція України, Митний кодекс України, Кодекс про адміністративні правопорушення, Кримінальний кодекс України, законодавчі акти України та нормативні документи з питань митної справи; чисельні роботи вітчизняних та зарубіжних учених і практиків щодо проблем протидії порушенням митних правил; статистичні дані, що стосуються надходження митних платежів до бюджету та порушень митного законодавства.

1. Теоретичні засади контрабанди товарів, її види та способи протидії

Згідно зі ст. 201 Кримінального кодексу України контрабандою є переміщення товарів через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів, зброї або боєприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї або бойових припасів до неї), частин вогнепальної нарізної зброї, а також спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації. Та згідно статті 305 контрабандою вважається перевезення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів[1].

Контрабанда карається позбавленням волі на термін від трьох до семи років з конфіскацією предметів контрабанди. Вчинена за попередньою змовою групою осіб або особою, раніше судимою за злочин, передбачений цією статтею, карається позбавленням волі на термін від п'яти до дванадцяти років з конфіскацією предметів контрабанди та з конфіскацією майна [1].

Основними причинами, що впливають на розповсюдження контрабанди є: економічні передумови, недосконалість митної політики, відсутність співробітництва правоохоронних та контролюючих органів України з такими ж органами інших держав з приводу обміну інформації щодо боротьби з переміщенням товарів поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю. Також вагомою причиною є перевантаженість митниць та недостатня кількість технічних засобів для здійснення огляду, недосконалість нормативно-правове регулювання імпорту товарів та недосконалість регулювання діяльності щодо боротьби з контрабандою товарів. Та зокрема, не мало важливою причиною є безробіття серед людей, які мешкають на прикордонних районах.

Усі предмети контрабанди поділяються на предмети, яким притаманні спеціальні ознаки, що надають підстави для кваліфікації їх незаконного переміщення через митний кордон України за ст. 201 Кримінального кодексу України незалежно від розміру контрабанди:

- культурні цінності;
- отруйні, сильнодіючі, радіоактивні або вибухові речовини;
- зброя та боєприпаси (крім гладкоствольної мисливської зброї та бойових припасів до неї);
- спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації [2].

Отже, розглянемо детальніше кожен категорію. Зокрема, культурні цінності – це об’єкти культури, що мають велике значення для художньої, історичної, етнографічної чи наукової галузей та повинні зберігатись, відтворюватись та охоронятись відповідно до закону України. До таких цінностей належать оригінальні живописні, графічні чи культурні твори, предмети що пов’язані з історією держави та розвитку суспільства, музейні предмети які були знайдені під час археологічних розкопок, антикварні монети, ордени та медалі, печатки, різноманітні предмети які колекціонуються, зокрема рідкісні марки тощо.

Отруйні речовини – це отрути та токсини, які при потраплянні в організм людини через органи травлення, дихання чи через шкірні покриви можуть викликати смерть або психоневрологічні розлади, порушити дихання, а також функціонування серцево-судинної системи, уражати нирки, печінку тощо.

Вони можуть бути мінерального походження, серед яких миш’як, ртуть, різноманітні пестициди тощо; рослинного походження можуть бути отрути, які виділені з отруйних грибів, зокрема мухомора чи блідої поганки; тваринного походження – отрута що виробляється зміями та іншими членистоногими тваринами; а також отрута змішаного походження, може бути хімічна чи штучна.

Сильнодіючими речовинами є різноманітні речовини лікарського, побутового, промислового чи іншого хімічного призначення, які здатні заподіяти шкоду живому організму. До таких речовин відносять камфору, корвалол, новокаїн, фурацилін, інсуліни та вітаміни, нікотинова кислота, настойка прополісу, йод спиртовий та багато інших кислот, лугів та солей.

Незаконне переміщення таких речовин через кордон України тягне кримінальну відповідальність у тих випадках, коли кількість цих лікарських препаратів перевищує розміри, які є необхідними для лікування конкретної людини.

Радіоактивні речовини це ядерне паливо, яке виділяє енергію ланцюговим методом шляхом поділу ядра поза ядерним реактором, а також радіоактивні відходи й речовини природного або штучного характеру, що містять радіоактивні ізотопи, які здатні випромінюватись.

Зброя – це пристрій, який застосовують у боротьбі для знищення супротивника. Зброя може бути вогнепальною та холодною.

Вогнепальна зброя – це усі види зброї, зокрема бойової, спортивної, мисливської, як виготовленої серійно, так і саморобної, у якій для пострілу використовується сила тиску газу, що утворюється при згоранні пороху чи інших горючих сумішей призначених для цього. Щоб зброя мала відношення до контрабанди вона повинна бути призначена для ураження живої цілі, в даному випадку людини або ж руйнування певних матеріальних об'єктів. Саме тому гладкоствольна мисливська рушниця, пневматична зброя, сигнальні та будівельні пістолети не є предметами контрабанди, у тому випадку, якщо вони не перероблені для ураження людей.

Щоб віднести зброю до предметів контрабанди, не має значення чи вона ввозиться у зібраному вигляді, чи ні, серед особистих речей, дитячих іграшок, тощо.

Розглянемо також інший вид зброї - холодну зброю. Холодна зброя - це предмети, виготовлені для нанесення тілесних ушкоджень силою м'язів людини, або механічною силою (для прикладу – арбалет), та призначені для

нападу чи захисту, і не мають господарського чи побутового значення. Холодна зброя може бути клинкова та не клинкова, також може бути комбінована, яка поєднує в собі обидві вище наведені, окремо виділяють замасковану холодну зброю.

Бойові припаси – різноманітні знаряддя, що містять вибухову речовину та призначені для стрільби або руйнування шляхом вибуху. До таких знарядь належать патрони до вогнепальної зброї, міни, бомби, ядерні боєголовки, ракети, торпеди а також хімічні та бактеріологічні бойові припаси тощо.

Патрони до гладкоствольних мисливських рушниць не є предметом контрабанди.

Вибухові речовини – це сполуки та суміші хімічних речовин, що спроможні до вибуху під здійсненням зовнішнього імпульсу, до них належить динаміт, порох, тротил і тд.

Кримінальний Кодекс України передбачає понесення кримінальної відповідальності за злочини пов'язані зі сферою обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів.

Отже, наркотичні засоби – це рослини, сировина та речовини природного чи синтетичного характеру, що класифікуються у міжнародних конвенціях, а також завдають небезпеку здоров'ю населення.

Психотропні речовини – це природні чи штучні речовини, що класифікуються міжнародними конвенціями та несуть небезпеку для здоров'я людей у разі зловживання ними.

Прекурсори – це речовини, які використовуються для виготовлення наркотиків та психотропних речовин. Усі відомості вище зазначені речовини містяться у Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Даний перелік містить списки речовин, які є включеними до таблиць 1-4 згідно із Законом України “Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів” та міжнародних договорів. Перелік затверджено КМУ за поданням уповноважених органів виконавчої влади з питань охорони здоров'я.

Незаконне переміщення може відбуватись двома способами [3]:

- 1) переміщення поза митним контролем;
- 2) переміщення з приховуванням від митного контролю.

Переміщення товарів та транспортних засобів через кордон поза митним контролем розуміється як переміщення: за межами зони митного контролю; у час коли не відбувається митне оформлення, тобто до відкриття митниці чи після її закриття; а також здійснення незаконного звільнення від митного контролю, через зловживання посадовою особою митних органів своїми службовими обов'язками.

Переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю поділяється на: фізичне та документальне приховування.

В свою чергу фізичне приховування може бути [4]:

- 1) З допомогою використання спеціальних сховищ (тайників), які є виготовлені з метою переміщення товарів через митний кордон України незаконно. Також обладнано та пристосовано конструктивні ємності і предмети, які піддавались розбиранню чи монтажу.
- 2) З допомогою використання інших засобів та способів, які роблять складнішим процес перевірки предметів, зокрема це може бути приховування предметів в організмі чи на тілі людей чи тварин, в особистих речах, у різноманітних порожнинах транспорту, в продуктах харчування тощо.
- 3) Шляхом надання істотних змін зовнішніх ознак предметів та їхньої упаковки, що дозволяє приховати предмети контрабанди та надати їм вигляду дозволених предметів.

Документальне приховування розуміє під собою:

- 1) Користування підробленими документами. Такими вважаються як фальшиві, так і справжні документи до яких було внесено фальшиві відомості, а також документи з підробленим підписом, печаткою чи штампом;

- 2) Користування документами, які були одержані незаконно, тобто отримані без законних на те підстав чи з порушенням встановлених порядків;
- 3) Користування документами які містять неправдиві дані, зазвичай щодо суті угоди, найменування товарів, асортименту, ваги, кількості чи вартості товарів, щодо інформації відправника чи одержувача, країни з якої вивезено чи в яку ввозиться товар, не відповідає дійсності.

Підставою для переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон є такі документи, як митна декларація, контракт, ліцензія, товаросупровідний документ, дозволи відповідних державних органів тощо.

Контрабанда це злочин з формальним складом. Якщо товари ввозяться через митну територію, або вивозяться через спеціальні митні зони на решту території, то контрабанда розглядається як завершений злочин у разі фактичного переміщення товарів через кордон. Проте, не має значення, чи вдалося винному перевезти товари контрабанди за межі митного контролю чи ні, адже контрабанда визнається закінченою після здійснення дій, щодо реалізації наміру ввезти чи вивезти товар, - з моменту виявлення їх на митному контролі.

Суб'єктом злочину є фізична особа, яка досягла шістнадцятирічного віку, яка є осудною, і в тому числі, яка користується дипломатичним імунітетом.

Діяльність службової особи, яка посприяла здійсненню незаконного переміщення товарів через митний кордон, розглядається як пособництво у контрабанді, та за наявних підстав, як злочин у службовій діяльності.

Якщо декларування деяких предметів, не відбулось з необережності, то воно не містить ознак складу злочину. Також не може бути притягнута до кримінальної відповідальності особа, яка добросовісно помилилась щодо класифікації предмету щодо культурної цінності чи отруйної речовини.

Отже, необхідно відмітити, що контрабанда товарів це одна із складових економічної злочинності у сфері господарської діяльності та обігу

наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. А також слід звернути увагу на те, що це предметний злочин, за який передбачено кримінальну відповідальність згідно Кримінального кодексу України.

2. Аналіз методів протидії контрабанди товарів в Україні

Сьогодні боротьба з контрабандою та порушенням митних правил є одним з пріоритетних завдань України як незалежної держави у захисті її економічних інтересів. Економічне зростання держави залежить від швидкого та якісного вирішення цієї проблеми. Не секрет, що це явище набуло нового розвитку: щороку воно має тенденцію поширювати і вдосконалювати діяльність організованих об'єднань, змінювати їх структуру та в сучасній багатій соціально-економічній сфері широко розповсюджувати тіньові економічні відносини. Практично всі злочини чи правопорушення, вчинені організованими об'єднаннями, так чи інакше пов'язані з економічною сферою, де є найпривабливіші об'єкти посягань для організованих груп та види діяльності, які їм найбільш характерні.

Діяльність пов'язана з протидією контрабанді координується Департаментом організації протидії митним правопорушенням. Робота Департаменту полягає у розробці та реалізації ряду завдань та програм, спрямованих на досягнення певних позитивних результатів. Адже незаконне переміщення товарів, предметів та сировини завдають значної шкоди економіці держави [5].

Щодо протидії контрабанди наркотиків та зброї, то у 2016 році було виявлено 1212 випадки руху наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів через митний кордон України.

Крім того, було виявлено 469 фактів руху зброї та боєприпасів через митний кордон України, що суперечило чинному митному законодавству. У разі виявлення під час переміщення через митний кордон України ознак кримінальних правопорушень, передбачених Кримінальним кодексом України, Митна служба ДФС надсилає це повідомлення правоохоронним органам. Виявлені предмети у встановленому порядку вилучаються правоохоронними органами.

Протягом 2016 року митні органи ДФС загалом направили 1613 повідомлень про виявлення ознак кримінальних правопорушень. У зв'язку з виявленням ознак злочину, передбачених ст. 201 КК України - 211 повідомлень, у зв'язку з виявленням ознак злочину, передбаченого ст. 305 КК України - 270 повідомлень, у зв'язку з виявленням ознак злочинів, передбачених іншими статтями Кримінального кодексу України, надіслано 1 132 повідомлення [6].

Аналізуючи сучасний стан боротьби митних органів з контрабандою товарів, слід відзначити найпоширеніші схеми, місця приховування та предмети контрабанди.

Найбільшу частку контрабандних товарів займають: зброя, наркотичні засоби, історичні та культурні цінності тощо.

Мета протиправної діяльності шахраїв [7]:

- 1) уникнути сплати митних зборів (податків) для переміщення товарів;
- 2) обминути будь-які заборони та обмеження щодо товарів які переміщуються;
- 3) отримати або спробувати отримати будь-які форми платежів, субсидій або інших платежів, які не мають юридичного підтвердження;
- 4) отримати або намагатись отримати незаконну перевагу, яка шкодить принципам та практиці законної конкуренції.

Наслідки такої діяльності:

- 1) держава втрачає прибуток;
- 2) нечесна конкуренція;
- 3) промисловість зазнає збитків;
- 4) шкода економічній безпеці;
- 5) поширення корупції;
- 6) заподіяння шкоди здоров'я та безпеки життя громадян, а також загрози навколишнього середовища.

Незаконний рух може здійснюватися шляхом перевезення, а також передачі цих предметів через митний кордон. Географічне положення країни

дозволяє використовувати автомобільний, залізничний, авіаційний або морський транспорт [8].

Графік, розроблений за даними Департаменту організації протидії митним правопорушенням показує, що автомобільний транспорт найбільш часто використовується для переміщення предметів контрабанди.

Складено автором за даними [8]

2.1. Види транспорту, якими здійснюється контрабанда товарів в Україні

Найпростіший спосіб визначити наявність митних правопорушень (порушень митних правил та контрабанди) - порівняти статистику країн що торгують між собою. Для прикладу, митні дані білоруської митниці щодо експорту до України повинні збігатись з даними української митниці щодо імпорту. Якщо обсяги не збігаються, це митні правопорушення. Наприклад, лише іноземний імпорт з Польщі до України відрізняється на 44%, що перевищує 1 млрд. доларів. За даними української митниці, імпорт з Польщі на 1 млрд. доларів менше, ніж у польських колег, що можна оцінити як підтвердження ввезення з порушенням митних правил товарів в Україну. Якщо оцінювати рівень контрабанди всіх країн, то, на думку експертів, він може перевищити 10 мільярдів доларів на рік, що складає 36% українського

бюджету. Доти, доки на митниці процвітатиме корупція, не варто покладатися на зниження рівня контрабанди. І, на жаль, зі сторони держави поки немає особливого бажання привести у порядок роботу митної служби [9].

Проведемо аналіз статистики за 2016 рік щодо митних правопорушень, включаючи порушення митних правил та контрабанду товарів на основі таблиці Központi Statisztikai Hivatal, Štatistický úrad Slovenskej republiky, статистичних щорічників Institutul National de Statistica i Główny Urząd Statystyczny, даних про зовнішню торгівлю від Укрстат і Белстат. Отримані дані наведено в інфографіці, в ДОДАТКУ А.

Найбільшою виявилась різниця в обсязі зовнішньої торгівлі за Польщею. Як було зазначено вище, становить приблизно 44%, що в свою чергу більше 1 млрд доларів. Експорт з України до Польщі також іде за тіншовими схемами, і в такому випадку податків уникають уже поляки.

За Польщею іде Угорщина, де інформація щодо даних різниться на 17%. З іншими країнами така ситуація, що з їхньої митної території товари вивозяться, проте українська митниця їх не фіксує.

Слід окремо зазначити Словаччину, адже тут оцінка поставок товарів в Україну є простою та зрозумілою. Різниця в даних державної статистики становить 0,03% або 105 тисяч доларів при обсягах в майже 340 мільйонів, в даному випадку можлива різниця у підрахунках через курс валюти.

Загалом, цифри є досить великими, адже аналізуючи торгівлю України з п'ятьма сусідніми державами рівень митних правопорушень, тобто переміщення товарів через митний кордон поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю, можна оцінити в 2 012 842 000 доларів (два мільярди дванадцять мільйонів вісімсот сорок дві тисячі доларів). При тому, що ці п'ять держав це лише 15% зовнішньої торгівлі України, якщо узагальнити середній рівень контрабанди по усій країні, то він становитиме приблизно 12 856 982 000 доларів (дванадцять мільярдів вісімсот п'ятдесят шість мільйонів дев'ятсот вісімдесят дві тисячі доларів).

Цю суму можна порівняти з загальною сумою фінансової допомоги (включаючи кредити міжнародних фінансових організацій) України [10].

3. Зарубіжний досвід протидії контрабанді товарів та його застосування в Україні

Під час проведення аналізу щодо боротьби з контрабандою, слід зазначити, що попри постійне удосконалення в даному напрямку є ряд невирішених проблем. Зокрема, основною проблемою є те, що митні органи не можуть займатись оперативно-розшуковою діяльністю. Дана проблема існує уже понад п'ятнадцять років і з 1993 року вона не раз порушувалась ДФС, народними депутатами та вищими органами державної влади [11].

Відсутні законодавчо закріплені повноваження на проведення оперативно-розшукової діяльності (ОРД) унеможлиблюють діяльність митних органів проводити оперативні заходи, здійснювати обмін інформацією з іншими органами, які проводять боротьбу з організованою злочинністю. Окрім цього відсутність у митних органів права на здійснення ОРД сприяє неефективному співробітництву та неможливості обміну інформацією з митними органами іноземних країн. Серед усіх країн ЄС лише митні органи України не мають правоохоронного статусу та відповідних повноважень. На користь розширення цих повноважень є безліч аргументів, зокрема:

1. Функції боротьби з контрабандою товарів покладені на п'ять міністерств та відомств, серед них Служба Безпеки України, Міністерство Внутрішніх Справ, Державна Прикордонна Служба, податкова міліція та Державна Фіскальна Служба. І з усіх перелічених органів, лише ДФС не має необхідних повноважень для здійснення ОРД. При тому, що саме митні органи відповідно до законодавства відповідають за стан протидії контрабанді. Логічно зробити висновок, що ефективна протидія можлива за наявності у митних органів усього спектра повноважень, зокрема права на проведення ОРД.
2. Закономірно, що митні органи які зафіксували злочин є найбільш зацікавлені у його розслідуванні та направленні справи до суду. При розслідуванні безпосередньо митними органами порушених справ буде виключено втрату оперативності в розслідуванні справи та неякісний збір

доказової бази. Тобто паралельно з отриманням права на здійснення ОРД митні органи мають отримати повноваження на досудове розслідування.

3. Першою перешкодою для контрабандиста є митні органи, саме вони мають право на здійснення митного контролю та митного оформлення товарів та ТЗ. Та саме на цих етапах протидія контрабанді є максимально ефективною, про це свідчить кількість порушених кримінальних справ.
4. Митна служба у своєму володінні має великий масив інформації, щодо зовнішньоекономічної діяльності яка накопичується у базі даних ДФС. Тепер існує система обміну інформації між правоохоронними органами, проте для здійснення ефективної обробки та аналізу інформації потрібен професіонал який може це забезпечити. Адже митне право є складною й особливою галуззю права і навіть при якісному відпрацюванні митними органами наданої інформації іноді важко довести до логічного завершення за відсутності належних повноважень. Крім баз даних у митних органів є й інші джерела інформації, зокрема небайдужі громадяни чи конкуренти. Та без повноважень на здійснення ОРД митні органи не мають права користуватись цією інформацією.
5. Митна служба разом з іншими правоохоронними органами бере участь у боротьбі з контрабандою з чітко визначеними завданнями. Але розширення повноважень митних органів - це не втручання в чужу роботу, навпаки, надання додаткових повноважень митним органам буде відповідати міжнародному досвіду та сучасним вимогам боротьби зі злочинністю.

Майже усі митні служби іноземних країн наділені правом на ОРД, зокрема митні служби країн ЄС(остання країна яка отримала це право – Албанія у 2004 році) та СНД (Казахстан – 2005 рік). Також витрати на розширення повноважень митних органів закріплюються Світовою митною організацією та Європейською комісією, які очікують від України дій, спрямованих на модернізацію діяльності митних органів шляхом збільшення правоохоронних повноважень, зокрема дозволу на проведення попереднього процесуального

розслідування та оперативно-розшукової діяльності. Реалізація цих заходів не вимагатиме додаткових фінансових витрат, оскільки митна служба на початковому етапі достатньо забезпечена персоналом та навчальними закладами для їх перепідготовки.

Для розроблення напрямів поліпшення протидії контрабанді на сучасному етапі, необхідно вивчити всі проблемні аспекти, пов'язані з цим явищем, оскільки ліквідація наслідків може бути здійснена лише шляхом вивчення причин.

По-перше, це соціально-економічні недоліки, пов'язані зі зниженням вітчизняного виробництва в більшості галузей народного господарства: наявність дефіциту бюджету та досить високий рівень інфляції, низька платоспроможність суб'єктів господарювання та основної частини населення, високий рівень безробіття. Ці обставини істотно впливають на попит на масове споживання товарів, які за ціною та якістю відповідають реальним доходам населення [12].

По-друге, існування прозорих кордонів з Росією, Молдовою та Білоруссю. Є близько 3500 різних способів, за допомогою яких можна перетнути кордон України, обійшовши митний контроль. Звичайно, така ситуація залучає контрабандистів та інших правопорушників, які широко використовують ці шляхи для здійснення кримінальних дій.

По-третє, необхідність вдосконалення законодавства щодо митного та зовнішньоекономічного регулювання. Та ліквідації наявних суперечностей у функціонуванні митного законодавства.

Також митниці на кордонах не обладнані для перевірки заморожених товарів, в деяких митницях є проблема зважування вантажів, тому що немає ваг.

На даний момент наявні організаційно-правові питання, які пов'язані з існуванням тіньових схем надання фальшивих документів для зменшення митної вартості товарів. Наприклад, під час перевірки митної вартості товарів, що ввозяться на митну територію України через морські порти

Одеси, Іллічівська та Севастополя, зменшення митної вартості було встановлено в десятки разів. А також здійсненням імпорту товарів під виглядом гуманітарної допомоги з їх подальшою реалізацією в обхід наявного, встановленого законом порядку.

Істотно впливає на загальний рівень контрабанди та низький контроль за службовою діяльністю митників, високий рівень корумпованості серед працівників ДФС, особливо серед керівного складу.

Основними підставами для складання щодо працівників митної служби адміністративних протоколів з питань корупції або порушень спеціальних обмежень, передбачених Законом України "Про запобігання корупції" є [13]:

- невиконання заходів тарифного та нетарифного регулювання при переміщенні певних груп товарів через митний кордон України;
- порушення технологічних схем та порядок здійснення митного контролю та митного оформлення при переміщенні товарів та транспортних засобів через митний кордон України;
- невідповідність вимогам чинного законодавства під час видачі дозволу на митне оформлення з використанням тимчасової митної декларації;
- порушення порядку процесуальних дій про порушення митних правил;
- надання неповної інформації на запити правоохоронних органів.

Існує також низька ефективність роботи відділів щодо боротьби з контрабандою митниць, що зумовлене обмеженням їхньої роботи на певних зовнішньоекономічних операціях з боку державних службовців, чиновників місцевого самоврядування та народних депутатів.

Поширені значні недоліки в роботі органів суду пов'язані з повнотою та об'єктивністю застосування судових рішень до норм чинного законодавства, що суперечить принципу невідворотності покарання за правопорушення, у даному випадку контрабанди. Є випадки, коли суди першої інстанції не приймають рішень, які відповідають чинному законодавству. Це негативно впливає на сучасний стан дізнання та розслідування адміністративних та кримінальних справ, що знижує ефективність боротьби з контрабандою,

недосконалий рівень взаємодії працівників служби боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил митних органів та слідчими підрозділами СБУ.

Також є недоліки процесуального характеру, зокрема:

- недбала процесуальна обробка справ;
- порушення строків передачі справ до слідчих підрозділів;
- помилки в затвердженні бази даних;
- несвоєчасне виконання рішень про затримання правопорушників;
- погана якість інспектування місця, де вчинено злочин та інші [12].

Технічне оснащення митних органів важливе для ефективної боротьби з порушеннями митного законодавства [14].

Існують такі проблеми в цьому напрямку:

- обмежене фінансування будівництва та реконструкції контрольно-пропускних пунктів призводить до недосконалої інфраструктури (яка не відповідає вимогам ЄС), зменшення їх пропускної спроможності, а також є однією з причин виникнення черг транспортних засобів перед ними;
- відсутні належні умови для всебічного обслуговування учасників міжнародного руху транспортних комунікацій на контрольних пунктах;
- недостатній рівень технічного оснащення контрольно-пропускних пунктів для технічних та спеціальних засобів контролю, у т.ч. пристроїв для перевірки паспортних документів, перевірки транспортних засобів, дистанційного контролю для виявлення зброї, наркотиків та контрабанди, розвантажувального обладнання;
- низький рівень обладнання та технічного оснащення пунктів пропуску для залізниць, зокрема відсутність в більшості пунктів пропуску залізничних колій для огляду вагонів та оглядових майданчиків, розвантажувального та спеціального обладнання, засобів дистанційного керування тощо.

Чинна мережа контрольно-пропускних пунктів не відповідає потребам держави у розвитку міжнародних відносин, не забезпечує швидкого перетинання державного кордону особами та переміщення товарів через нього, підриває міжнародний імідж держави, обмежує зростання транзитного руху через свою територію. Це також створює передумови для незаконного перетину державного кордону та перевезення контрабандних товарів за межами пунктів пропуску, що спричиняє значні економічні втрати на державному та місцевому рівнях, припиняє розвиток прикордонних регіонів України та її інтеграцію до Європейського Союзу.

Тому, щоб вирішити вищезазначені проблеми, потрібні чималі фінансові витрати, але, якщо порівнювати небезпеку та збитки від контрабанди, то ці витрати обов'язково виправдовують себе.

ВИСНОВОК

У курсовій роботі було проведено теоретичне узагальнення та запропоновано вирішення існуючих проблем процесу протидії контрабанді товарів в Україні. Це дало можливість сформулювати ряд висновків та запропонувати пропозиції, які б дозволили досягнути поставлену мету.

Головними факторами порушень митного законодавства є ряд причин, зокрема:

- 1) недосконала митної політики;
- 2) недостатня співпраця контролюючих органів України з відповідними органами держав, що прилягають до України, щодо обміну інформацією про боротьбу з переміщенням товарів поза митним контролем або при приховуванні від митного контролю;
- 3) брак технічних засобів для здійснення огляду тощо.

У сучасних умовах української економіки важливим стає питання визначення об'єкта, предмета та суб'єкта незаконної діяльності, що відображає складний характер контрабанди. З огляду на це, встановлено, що об'єктом контрабанди є встановлена процедура руху товарів і предметів через митний кордон, в порушення яких завдається шкода економічним інтересам держави, а також шкода для життя та здоров'я громадян.

Предметами контрабанди можуть бути такі товари: культурні цінності, отруйні, сильнодіючі, вибухові речовини, радіоактивні матеріали, зброя або боєприпаси (крім гладкоствольної мисливської зброї або бойових припасів до неї), частини вогнепальної нарізної зброї, а також спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації, окрім названих предметів, контрабандою вважаються наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги чи прекурсори або фальсифіковані лікарські засоби.

Суб'єкти контрабанди повинні включати громадян різних держав та осіб без громадянства незалежно їх соціального статусу та зайнятих посад. Як соціально небезпечне явище, контрабанда притаманна більшості країн світу,

незалежно від їх рівня цивілізації, економічного та правового розвитку, і становить загрозу національній та міжнародній безпеці після створення державних кордонів та міжнародних економічних та політичних систем.

Уряд постійно звертає увагу на боротьбу з контрабандою. На підставі цього призначаються центральні органи виконавчої влади України, завдання яких - боротьба з контрабандою. Такими органами є: Державна фіскальна служба України; Державна прикордонна служба; Служба безпеки України; Міністерство внутрішніх справ; інші органи виконавчої влади, які відповідно до їх компетенції сприяють підвищенню ефективності заходів щодо запобігання контрабанді та продажу незаконно імпортованих товарів на внутрішньому ринку.

Найбільш типовими видами порушень митного законодавства, які визначаються посадовими особами митних органів, є: переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю; недекларування; подання документів, що містять хибні дані стосовно вартості товарів і транспортних засобів; приховування та недекларування товарів. Основною особливістю сучасного законодавства є визначення ступеня відповідальності за вчинення незаконних дій у митній справі.

Порушення ст. 201 та ст. 305 Кримінального кодексу України карається позбавленням волі на термін від трьох до дванадцяти років.

Для підвищення ефективності протидії контрабанді в Україні, доцільно проводити політичні та економічні заходи. Важливою частиною таких заходів має бути вдосконалення організаційно-правового забезпечення діяльності митних органів та розширення їхніх прав. Для забезпечення ефективного здійснення вищезгаданих заходів, спрямованих на зниження рівня контрабанди, необхідно встановити певні вимоги, зокрема, потрібно підвищити рівень заробітної плати працівникам митної служби, та покращити матеріально-технічне забезпечення митних служб. Також надати митним органам можливість здійснення оперативно-розшукової діяльності. Значне посилення боротьби з порушеннями митного законодавства

неможливе без використання сучасних форм збору інформації. Оперативно-розшукова діяльність є найбільш ефективною. І на мою думку, саме для ефективної боротьби з контрабандою, митним органам України потрібно надати оперативно-розшукову діяльність. Саме вона є основною стосовно діяльності митних органів провідних країн світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від № 2052-VIII від 18.05.2017//Відомості Верховної Ради України. – 2017. – Ст.201
2. Коментар до статті 201. Контрабанда [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://yurist-online.com/ukr/uslugi/yuristam/kodeks/024/198.php>
3. Дьяченко О.В. МИТНИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ ВИЯВЛЕННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ/О.В. Дьяченко, Т.Л. Вишинська, С.М. Литвин//Вісник Хмельницького національного університету. – 2016. – № 2. – С.218-227.
4. Передало Х. С. БОРОТЬБА З КОНТРАБАНДОЮ ЯК ОДИН ІЗ МЕТОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ/Х. С. Передало, Н. В. Стасів//Національний університет “Львівська політехніка”. – 2016 – Ст. 206-2011
5. Офіційний портал Державної фіскальної служби України. Департамент організації протидії митним правопорушенням - Завдання і функції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/pro-sfs-ukraini/struktura-/apar/department-organ/zavdannya-ich-funktsii/>
6. Офіційний портал Державної фіскальної служби України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua>
7. Дубровський В. Порівняльний аналіз фіскального ефекту від застосування інструментів ухилення/унікнення оподаткування в Україні/В. Дубровський, В.Черкашин//Інститут соціально-економічної трансформації. – 2017.
8. Географія транспорту: Курс лекцій/Л. О. Маковецька. – Луцьк: Східноєвроп. націон. ун-т ім. Лесі Українки, 2016. – 118 с.
9. Новини України (UAZMI) Стоп-контроль. Про масштаби контрабанди в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uazmi.org/news/post/brc9TiJtNzYHEUT6bdTpJg>

10. Український інститут майбутнього. Скільки мільярдів доларів Україна втрачає на контрабанді [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uifuture.org/uk/post/skilki-milardiv-dolariv-ukraina-vtracaе-na-kontrabandi_328
11. Комітет Верховної Ради України з питань запобігання та протидії корупції. СТЕНОГРАМА засідання “круглого столу” на тему: “НАДАННЯ ПРАВА ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ І ПРОВЕДЕННЯ ДОСУДОВОГО СЛІДСТВА МИТНИМ ОРГАНАМ УКРАЇНИ” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://crimecor.rada.gov.ua/konzloch/control/uk/publish/article;jsessionid=CB19946A4FE375DE6AF6F17CD638A312?art_id=45016&cat_id=44725&showHidden=1
12. Аналітичний огляд наукових статей №2 з проблем боротьби з контрабандою підготовлений Т.В. Мельничуком [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://inter.criminology.onua.edu.ua/materials/melnichuk/kontrab2.htm>
13. Бугайчук К.Л., Адміністративна відповідальність за правопорушення пов’язані із корупцією [Текст] : практич. посіб./К.Л. Бугайчук, О.І. Безпалова, О.В. Джафарова, В.О. Іванцов, С.О. Шатрава. – Харків : Харк. нац. ун-т. внутр. справ. – 2016. – 100 с.
14. Ломейко Ю. А. Ефективність митного законодавства в Україні та напрями його вдосконалення/Ю. А. Ломейко//БІЗНЕСІНФОРМ. ЕКОНОМІКА міжнародні економічні відносини. – 2014. – № 12. – С.30-47.